

В. В. Дранговська
магістрант ННІ педагогіки (Магістратура
8.18010020 "Управління навчальним закладом"
Житомирського державного університету імені
Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: vika_57448@mail.ru

**Формування управлінських умінь у вчителів початкових класів
загальноосвітнього навчального закладу як один із проявів
використання інноваційних підходів**

У статті висвітлено бачення формування управлінських умінь у вчителів початкових класів загальноосвітнього навчального закладу, зосереджена увага на впровадженні інноваційного підходу у процесі формування конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу. Висвітлено теоретичне обґрунтування управлінських умінь майбутнього вчителя початкових класів

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що у сучасних умовах особливої уваги набуває питання формування управлінських умінь майбутніх вчителів початкових класів. Без вирішення проблем підготовки студентів педагогічних вищих навчальних закладів до професійної діяльності не можливо вибудувати європейську якість освіти, готувати конкурентоспроможних фахівців. Потреба у вдосконаленні освіти, її модернізація, істотно змінює професійну роль вчителя. Сучасний вчитель повинен стати активним учасником процесу управління школою, який реалізує управлінську функцію не тільки в системі "вчитель – учень", але і в системі "вчитель – керівник", "вчитель – батько". В цих умовах відчувається потреба у формуванні управлінських умінь майбутнього вчителя, як один із проявів використання інноваційних підходів.

Саме тому нами була обрана тема нашого дослідження: "Формування управлінських умінь у вчителів початкових класів ЗНЗ, як один із проявів використання інноваційних підходів".

Метою статті є висвітлення суті інноваційних підходів та значення їх для формування управлінських умінь у вчителів початкових класів ЗНЗ.

Виклад основного матеріалу. Поетапне входження України до світового простору та інноваційні процеси в освіті виявили наявність істотних суперечностей між потребами часу та реальним упровадженням нових інноваційних технологій в управління

загальноосвітніми навчальними закладами. З огляду на це актуальним є розгляд сучасного стану зазначеного питання, яке фактично почало розроблятися дослідниками та органами управління освітою в Україні тільки упродовж останнього десятиріччя. Над питаннями впровадження нових інноваційних підходів до управління загальноосвітніми закладами працювали вітчизняні науковці Л. В. Батчен Т. М. Боголіб, І. В. Дронова, М. Г. Слоква. Проте на сьогодні ця проблема потребує детального аналізу, особливо, коли йдеться про суб'єкти управління. В основу стабільного розвитку України за умов переходу до ринкової економіки покладені принципи інноваційного розвитку. Об'єднання принципів здійснюється в інноваційній культурі як визначальному чинникові розвитку інноваційних процесів. У статті розкрито суть поняття інноваційного підходу та його зв'язки з формуванням управлінських умінь у вчителів початкових класів. Рушійною силою якого виступає мотиваційний чинник, що полягає в стимулюванні активної діяльності суб'єктів щодо їхньої участі на будь-якій стадії циклу інноваційних процесів або сприяння їх перебігу.

За визначенням Л. В. Батчена інноваційний підхід – це новостворені вдосконалені конкурентоздатні технології, що істотно поліпшують структуру та якість сфери освіти.

Цінність інновацій зумовлена потребами й інтересами як соціального суб'єкта – учасника інноваційного процесу, так і суспільства в цілому. Ціннісні виміри інновацій полягають у набутті лідерства інноваційними послугами на ринку, підвищенні конкурентоспроможності інноваційних послуг, а також у формуванні нових потреб людини за появи на ринку принципово нових послуг. Досвідом розвинених країн світу доведено, що зародження та розвиток інноваційних процесів визначається, крім потреб суспільства, рівнем науково-технічного і виробничого потенціал України, чинниками інституційного та ресурсного забезпечення, мотиваційними чинниками, сформованими на певному рівні інноваційної культури суб'єктів інноваційної діяльності. Свідченням цього є приєднання до Болонського процесу, де формування інноваційної культури як чинника сприяння поширенню інноваційних процесів визначено одним із головних напрямів політики країн-учасниць[1; 2].

Першочергові заходи з формування інноваційної культури полягають у формуванні нового рівня мислення, що поєднує у собі творчий потенціал, підприємництво, готовність до ризику, соціальну та професійну мобільність, руйнування консервативних поглядів, аби

вони відповідали вимогам і потребам ринку; сприянні розробленню нових підходів до заохочення учасників інноваційних процесів; сприянні вільному переміщенню молодих учених, дослідників для впровадження своїх інновацій; стимулюванні обміну досвідом щодо шляхів розвитку й пропаганди інновацій на суспільному та урядовому рівнях. Багатопланові завдання формування інноваційної культури мають вирішуватися через трансформування системи освіти, підготовку та перепідготовку кадрів.

Задоволення потреб суспільства висуває перед сучасним педагогом необхідність наявності високої культури, глибокої моральності, сформованої системи цінностей і переконань, громадянської позиції, зацікавленості у розвитку творчого потенціалу своїх учнів, здатності до інноваційної діяльності, самовдосконалення, професійної активності та ін. У зв'язку з цим одним із основних завдань педагогічного закладу є завдання формування професійно компетентного майбутнього вчителя [3: 17].

Формування управлінських умінь майбутнього фахівця здійснюється через зміст освіти, що включає не лише перелік навчальних предметів, а й професійні навички й уміння, що формуються у процесі оволодіння предметом, а також засобами активної позиції студента в соціальному, політичному і культурному житті педагогічного закладу. Усе це в комплексі формує і розвиває особистість майбутнього педагога, його здатність до саморозвитку і самовдосконалення, що дасть можливість забезпечувати йому ефективне функціонування як суб'єкта-професіонала сфери "людина – людина" [3: 35].

Формування управлінських умінь вчителя початкових класів у процесі навчання у ЗНЗ відбуватиметься ефективніше за допомогою широкого використання інтенсивних, інноваційних методів, форм, засобів навчання і виховання, активного включення у самоврядування закладу, його позанавчальну діяльність. Досвід свідчить, що поєднання всіх компонентів навчально-виховної діяльності ЗНЗ в єдину систему, надання їй професійної направленості допомагає встановленню професійних моральних установок у свідомості вчителя [4: 15]. А реалізація цієї системи вимагає цілеспрямованих, організованих зусиль з боку всього педагогічного колективу, громадських організацій навчального закладу і самих об'єктів, яких навчають.

За умов відкритого ринку та вільних цін визначальним чинником конкурентоспроможності інноваційного освітнього закладу стає ефективний менеджмент і відповідно підготовлені викладачі на всіх

ланках інноваційного процесу. Особливо – початкової школи, адже старт навчального шляху дітей починається саме в початкових класах. А орієнтація сучасних освітніх реформ на формування фахівця-професіонала ставить підвищені вимоги і до підготовки вчителя початкових класів.

Це потребує широкого впровадження спеціальних освітніх програм і підходів до інноваційного менеджменту, що в подальшому буде допомагати формувати управлінські уміння у вчителів початкових класів загальноосвітнього навчального закладу. Для цього необхідна сформованість інтелектуальних умінь, які сприяють розвитку педагогічного мислення, формуванню глибоких і дієвих знань, вмінню досконало проектувати зміст предметів, проводити заняття з використанням інноваційних елементів; переносити інноваційний досвід інших вчителів у власний, розробляти новації, проводити педагогічний експеримент, передавати власний інноваційний досвід та бути готовим до професійного, загальнокультурного саморозвитку [6: 23].

За сучасними вимогами до підготовки фахівців педагогічної галузі вчитель-новатор має бути творчою особистістю, що характеризується високим ступенем розвитку спрямованості на педагогічну діяльність, бажанням розробляти, шукати нові шляхи самореалізації у цій професії, розвитком професійних якостей, творчих умінь, що сприяють успішності у педагогічній діяльності. Творчість у педагогічній діяльності вимагає від учителя:

- здатності до модифікації, комбінування змісту навчального матеріалу у нестандартному напрямі;
- готовності до розроблення оригінальних підходів до планування освітнього процесу з учнями у навчальній та позаурочній виховній діяльності;
- володіння методами, прийомами, нестандартними формами організації творчої навчальної та позаурочної виховної діяльності учнів;
- готовності до педагогічного експериментування – до пошуку шляхів удосконалення освітнього процесу з метою розвитку творчого потенціалу учнів та ін [7: 4].

Усе більше керівників навчальних закладів підключаються до процесу пошуку і впровадження інновацій в управлінську діяльність вчителів початкових класів, що базується на розумінні освіти як основи розвитку сучасного цивілізаційного середовища і неминуче породжує відповідно нові часові ціннісно-цільові орієнтири, новий освітньо-педагогічний зміст, методи, форми, засоби і способи, види

організації освітнього процесу, а отже й адекватні їм системи управління, що забезпечують оптимальне функціонування, розвиток і удосконалення закладу освіти, створення необхідних умов для досягнення поставленої мети.

Сучасний освітній заклад, що знаходиться в системі розвитку, характеризується інноваційними процесами. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності є закономірним, соціально та історично обумовленим етапом розвитку вітчизняної освіти [7; 8: 27].

Саме тому, опанування ідеї інноваційного підходу до управлінської діяльності – найперша і найпотужніша передумова прогресивного стратегічного розвитку школи і сучасного рівня управління цим процесом. Вхідження в інноваційний простір починається з творення чи сприйняття нових ідей, ідей нововведення. Інноваційність управління в початковій школі може бути успішною лише за умови створення в школі відповідної загальної культури, зорієнтованої на розвиток шляхом прогресивних нововведень. Це, в свою чергу, вимагає від керівництва школи зосередженості на формуванні в шкільному колективі (педагогічному, учнівському, батьківському) спільності інтересів у вдосконаленні освітнього закладу як цілісної соціально-педагогічної організації; спільності мети щодо забезпечення сучасного рівня організації навчально виховного процесу і досягнення максимально можливого ступеня якості освіти (навченості, вихованості, розвитку) учнів і на основі такої спільності, – вироблення єдності дій на кожному напрямі, етапі, всіх учасників навчально-виховної діяльності.

Інноваційність починається з творення чи творчого сприйняття й осмислення новаторських ідей. Тут доречно зіслатися на В. Гюго: "Наше життя – мандрівка, ідея – путівник. Немає путівника і все зупиняється. Мета втрачена і сил як не було". А "розум, розтягнутий новою ідеєю, ніколи не набуває попередніх розмірів" (Олівер Венделл Голмс).

Висновок. Інновації в управлінні загальноосвітнім закладом є ефективними для формування управлінських умінь у вчителів початкових класів, система управління яких забезпечує:

- високу поінформованість про потенційно можливі нововведення, про можливості розвитку установи;
- раціональність вибору загальної та окремих цілей, інтерактивність цілей;
- реальність планів – забезпеченість ресурсами (матеріальними, фінансовими, кадровими, часу тощо), збалансованість, розподіл функцій, обов'язків, надання прав відповідно до мети розвитку;

- зацікавленість всіх учасників навчально-виховного процесу, удосконалення діяльності, підвищення професіоналізму педагогів, тобто мотивація усіх виконавців програми розвитку закладу освіти;

- можливість здійснювати аналіз, контроль та корекцію впровадження інновацій, реалізації програми розвитку навчального закладу.

Управління – важливий компонент в системі навчальної діяльності ЗНЗ, покликане створити умови для успішного формування всебічного розвитку особистості школяра, забезпечити її позитивну спрямованість на основі власної активності.

Таким чином, вчитель початкових класів із вже сформованими управлінськими вміннями – це цілеспрямований, активний керівник, який взаємодіє з іншими учасниками освітнього процесу з метою забезпечення координації зусиль щодо оптимального функціонування установи та переведення її на більш якісний рівень.

Список використаних джерел та літератури:

1. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті / Даниленко Л. І. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта. – 2001. – 24–31 жовтня. – № 60-61.
3. Осипова Т. Ю. Педагогічні умови формування професійно орієнтованої особистості майбутнього вчителя та їх взаємодія / Ю. Осипова // Наука і освіта. – 2004. – № 6-7.
4. Олійник В. В. Професійне зростання педагогічних працівників: організаційно-педагогічний аспект / Олійник В. В., Даниленко Л. І. // Методист. – 2003.
5. Радченко А. Є. Моніторинг професійної педагогічної компетентності вчителя / Радченко А. Є. // Управління школою. – 2005. – № 35-36.
6. Адольф В. А. Професійна компетентність сучасного вчителя : монографія / Адольф В. А. ; Красноярський Держ. Університет. – Красноярськ, 1998.
7. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія. – К. : Київ. Нац. тор.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
8. Михальська В. Р. Професійна управлінська підготовка вчителя початкової школи / Михальська В. Р. // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науково-методичний журнал. – К. : ІПППО АПН України, 2005.

В. В. Дранговская
Формирование управленческих умений у учителей начальных классов
общеобразовательного учебного заведения, как одно из
проявлений использования инновационных подходов

В статье отображено виденье формирования управленческих умений у учителей начальных классов общеобразовательного учебного заведения, сосредоточенно внимание на внедрениях инновационного подхода в процесс формирования конкурентоспособности общеобразовательного учебного заведения. Раскрыто теоретическое обоснование управленческих умений будущего учителя начальных классов.

V. Drangovska
The managerial skills formation of teachers in the primary school
educational institution as one way of using innovative approaches

The main idea of the article is the managerial skills formation of teachers in the primary school educational institution, which is focused on the implementation of the innovative approach in the process of competitiveness of the primary school educational institution. It is shown the theoretical foundation of management skills of future primary school teacher.